

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2016, sp. zn. 21 Cdo 1374/2016, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.1374.2016.1

Číslo: 56/2018

Právní věta: Věřitel je za podmínek uvedených v ustanovení § 42a obč. zák. oprávněn odporovat nejen právním úkonům, které učinil dlužník, ale i právním úkonům manžela dlužníka, týkajícím se majetku, který manžel dlužníka nabyt na základě dohody o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění do svého výlučného vlastnictví, a to za předpokladu, že věřitel měl právo uspokojit se (také) z majetku patřícího do společného jmění dlužníka a jeho manžela.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.10.2016

Spisová značka: 21 Cdo 1374/2016

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odporovatelnost, Společné jmění manželů

Předpisy: § 143a odst. 4 obč. zák. ve znění do 13.06.2012
§ 42a obč. zák. ve znění do 13.06.2012

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 10. 2015, sp. zn. 16 Co 43/2014, a věc vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu ve Vyškově dne 29. 5. 2013 domáhal, aby bylo určeno, že „smlouva darovací, o zřízení věcného břemene ze dne 22. 5. 2012 uzavřená mezi H. S. a žalovaným, jejímž předmětem je převod vlastnického práva k nemovitosti - bytové jednotce č. 803/14, způsob využití byt, v budově, podílu na společných částech domu a pozemku ve výši id. 541/11042, zapsaných na LV 3839, k. ú. B., obec B., okres V., vedené Katastrálním úřadem pro Jihomoravský kraj KP V., a zřízení věcného břemene, je vůči žalobci neúčinná“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že Krajský soud v Brně platebním rozkazem ze dne 20. 8. 2012 č. j. 12 Cm 42/2012-60, který nabyt právní moci a vykonatelnosti dne 12. 9. 2012, uložil L. S., zaplatit žalobci 351 424 Kč s příslušenstvím a náhradu nákladů řízení ve výši 69 868 Kč, že na základě tohoto platebního rozkazu byla nařízena exekuce a byl vydán exekuční příkaz k provedení exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů povinného, že v exekučním řízení žalobce zjistil, že H. S., bezúplatně převedla „smlouvou

darovací, o zřízení věcného břemene“ ze dne 22. 5. 2012 (s právními účinky vkladu práva ke dni 23. 5. 2012) uvedenou nemovitost na žalovaného (svého syna), že předmětná nemovitost (družstevní byt) se měla nacházet ve společném jmění manželů L. S. a H. S. a že žalobci není známo, že by došlo ke zúžení společného jmění manželů. Žalobce je přesvědčen, že právní úkon, kterým žalovaný nabyl vlastnictví k předmětné bytové jednotce včetně podílu na společných částech domu a pozemku, je vůči němu neúčinný, neboť jím dlužník L. S. a H. S. zkrátili uspokojení jeho vymahatelné pohledávky. L. S. věděl, že je proti němu vedeno soudní řízení za účelem vymožení dlužné částky 351 424 Kč s příslušenstvím, a vzhledem ke zřízení věcného břemene pouze ve prospěch manželky dlužníka je podle žalobce zřejmé, že vlastnictví k nemovitosti mělo být převedeno „pouze formálně“ na jinou osobu než je dlužník a že žalovanému, jakožto synovi dlužníka, musel být tento důvod znám.

2. Žalovaný zejména namítal, že předmětná nemovitost byla v době převodu na žalovaného ve výlučném vlastnictví H. S., která ji nabyla na základě dohody o zúžení společného jmění manželů ze dne 6. 5. 2010 a následné smlouvy o převodu družstevního bytu do vlastnictví člena družstva ze dne 22. 7. 2010 předtím, než vznikla pohledávka žalobce za L. S. Uvedl, že věřitel nemá právo na uspokojení z majetku spadajícího do výlučného vlastnictví manžela dlužníka, pokud manžel tento majetek nabyl do svého vlastnictví na základě smlouvy o zúžení společného jmění manželů před vznikem pohledávky, neboť nedochází ke zhoršení postavení dlužníka oproti stavu ke dni vzniku pohledávky. Protože H. S. není dlužníkem žalobce, není právní úkon, kterým došlo k převodu předmětné nemovitosti na žalovaného, úkonem dlužníka ve smyslu § 42a občanského zákoníku a nelze mu úspěšně odporovat.

3. Okresní soud ve Vyškově rozsudkem ze dne 5. 12. 2013 č. j. 10 C 128/2013-75 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 14 915 Kč k rukám advokátky JUDr. L. Š. Vycházel ze zjištění, že žalobce má na základě platebního rozkazu Krajského soudu v Brně ze dne 20. 8. 2012 č. j. 12 Cm 42/2012-60 za dlužníkem L. S. pohledávku ve výši 351 424 Kč s příslušenstvím, která vznikla na základě objednávky dlužníka ze dne 28. 12. 2010 (pomocné a přípravné stavební práce pro elektroinstalace) a nabyla postupně splatnosti od 31. 1. 2011 do 22. 8. 2011, že H. S. a L. S. uzavřeli formou notářského zápisu ze dne 6. 5. 2010 smlouvu o zúžení společného jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti a dohodli se, že nemovitosti, které budou za trvání manželství nabyty, budou spadat do výlučného vlastnictví H. S., že žalobce o smlouvě o zúžení společného jmění manželů nevěděl a že smlouvou o převodu družstevního bytu do vlastnictví člena družstva ze dne 22. 7. 2010 (s právními účinky vkladu ke dni 30. 7. 2010) převedlo Stavební bytové družstvo NOVÝ ŽIVOT se sídlem v B. předmětný byt na H. S., která jej smlouvou o bezúplatném převodu vlastnictví jednotky a o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemenu ze dne 22. 5. 2012 (s právními účinky vkladu ke dni 23. 5. 2012) převedla na žalovaného. Dospěl k závěru, že smlouva o zúžení společného jmění manželů není vůči žalobci účinná ve smyslu ustanovení § 150 odst. 2 občanského zákoníku, a že proto vůči žalobci nemohla nabýt účinků ani smlouva o převodu družstevního bytu do vlastnictví H. S., ani „následný převod matky žalovaného na žalovaného“, pokud tento úkon „zkracuje uspokojení žalobce vymáhat vymahatelné pohledávky“, a dovodil, že L. S. se vzdáním práv k předmětnému bytu a jeho následným převedením na žalovaného vzdal majetku, který by se v případě, že by práva k bytu byla převedena na oba manžele, mohl použít ke zpeněžení a uspokojení pohledávky žalobce, a že žalovaný, který je osobou dlužníka blízkou, neprokázal, že by vyvinul „náležitou pečlivost“. Shledal, že vyhovění žalobě nebrání, že žalobce odporuje úkonu, jehož účastníkem není dlužník žalobce, neboť smlouva o zúžení společného jmění manželů je ve vztahu k žalobci neúčinná ze zákona a „jediným odporovatelným úkonem, resp. prvním v řadě je smlouva, kterou matka žalovaného převedla byt na žalovaného“.

4. K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 14. 10. 2015 č. j. 16 Co 43/2014-100 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl, a uložil žalobci povinnost zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení „před soudy obou stupňů“ 17 716 Kč k rukám advokáta Mgr.

P. S. Dospěl k závěru, že odporovat lze pouze právním úkonům dlužníka a že takovým právním úkonem není darovací smlouva se zřízením věcného břemene uzavřená mezi H. S. a žalovaným, neboť H. S. není dlužníkem, ale jeho manželkou; žalobce proto není k podání odpůřčí žaloby aktivně věcně legitimován. Uvedl, že tento závěr je možné opřít o jazykový, systematický a „judikatorní“ výklad ustanovení § 42a obč. zák. a že je možné jej vyvodit i z procesních předpisů (§ 262a odst. 2 občanského soudního řádu a § 42 odst. 2 exekučního řádu) rozlišujících mezi pojmy „manžel“ a „manžel dlužníka“ coby samostatných právních institutů.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že dohoda o zúžení společného jmění manželů S. není vůči žalobci účinná, neboť nebyl s jejím obsahem seznámen, a že ve vztahu k němu je třeba postupovat, jako kdyby žádná smlouva o úpravě rozsahu společného jmění manželů nebyla uzavřena. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že H. S. není dlužníkem, neboť podle občanského zákoníku jsou manželé u závazků, které tvoří společné jmění manželů, solidárními dlužníky, a má za to, že je aktivně legitimován k podání odpůřčí žaloby. Uvádí, že uzavřená darovací smlouva se zřízením věcného břemene „splňuje veškeré znaky, které požaduje ustanovení § 42a obč. zák.“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že se rozsudek soudu prvního stupně potvrzuje, nebo aby rozsudek odvolacího soudu zrušil.

6. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl, neboť rozhodnutí odvolacího soudu je v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu. Zdůraznil, že H. S. není dlužníkem žalobce, neboť nebyla účastníkem smluvního vztahu mezi ním a L. S. a nebyla ani účastníkem řízení vedeného u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 12 Cm 42/2012.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že žalobce má vůči L. S. pohledávku ve výši 351 424 Kč s příslušenstvím přiznanou platebním rozkazem Krajského soudu v Brně ze dne 20. 8. 2012 č. j. 12 Cm 42/2012-60, že tato pohledávka vznikla na základě objednávky pomocných a přípravných stavebních

prací pro elektroinstalace ze dne 28. 12. 2010 ze strany L. S. a jejich provedení žalobcem, že L. S. uzavřel se svou manželkou H. S. dne 6. 5. 2010 smlouvu o zúžení rozsahu společného jmění manželů, ve které bylo dohodnuto, že věci movité i nemovité, majetková práva, pohledávky, jakož i dluhy vzniklé z podnikatelské činnosti L. S. spojené s jeho „obchodní firmou L. S.“ s předmětem podnikání výroba, instalace, opravy elektrických strojů a přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona a hostinská činnost nebudou spadat do společného jmění manželů, nýbrž „do výlučného vlastnictví a do výlučné odpovědnosti“ L. S., a že nemovitosti, které budou nabyty za trvání manželství, nebudou spadat do společného jmění manželů, ale „do výlučného vlastnictví a do výlučné odpovědnosti“ H. S., že na H. S. byl smlouvou o převodu družstevního bytu do vlastnictví člena družstva uzavřenou mezi ní a Stavebním bytovým družstvem NOVÝ ŽIVOT se sídlem v B. dne 22. 7. 2010 převeden družstevní byt č. 803/14 v budově na pozemku parc. č. 1700 v k. ú. B., že H. S. převedla tento byt smlouvou darovací a o zřízení věcného břemene ze dne 22. 5. 2012 s právními účinky vkladu práva ke dni 23. 5. 2012 na žalovaného (svého syna) a že žalobce o smlouvě o zúžení rozsahu společného jmění manželů S. nevěděl.

11. Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda, popřípadě za jakých předpokladů lze odporovat právnímu úkonu manžela dlužníka, kterým in fraudem creditoris převedl na jiného vlastnictví k majetku, jehož výlučným vlastníkem se stal na základě dohody o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů. Protože tato právní otázka v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobce je opodstatněné.

13. Projednávanou věc je třeba i v současné době - s ohledem na to, že odporovaná darovací smlouva byla uzavřena dne 22. 5. 2012 - posuzovat podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 159/1999 Sb., č. 363/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 103/2000 Sb., č. 227/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 229/2001 Sb., č. 317/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 135/2002 Sb., č. 136/2002 Sb. a č. 320/2002 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 476/2002 Sb., zákonů č. 88/2003 Sb., č. 37/2004 Sb., č. 47/2004 Sb., č. 480/2004 Sb. a č. 554/2004 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 278/2004 Sb. a zákonů č. 359/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 107/2006 Sb., č. 115/2006 Sb., č. 160/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 443/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 230/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 215/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 285/2009 Sb., č. 155/2010 Sb., č. 28/2011 Sb., č. 132/2011 Sb., č. 139/2011 Sb. a č. 420/2011 Sb., tedy podle občanského zákoníku ve znění účinném do 13. 6. 2012 (dále jen „obč. zák.“).

14. Podle ustanovení § 42a odst. 1 obč. zák. se věřitel může domáhat, aby soud určil, že dlužníkovy právní úkony, pokud zkracují uspokojení jeho vymahatelné pohledávky, jsou vůči němu právně neúčinné; toto právo má věřitel i tehdy, je-li nárok vůči dlužníkovi z jeho odporovatelného úkonu již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen.

Podle ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. odporovat je možné právním úkonům, které dlužník učinil v posledních třech letech v úmyslu zkrátit své věřitele, musel-li být tento úmysl druhé straně znám, a

právním úkonům, kterými byli věřitelé dlužníka zkráceni a k nimž došlo v posledních třech letech mezi dlužníkem a osobami jemu blízkými (§ 116 a § 117 obč. zák.), nebo které dlužník učinil v uvedeném čase ve prospěch těchto osob, s výjimkou případu, když druhá strana tehdy dlužníkův úmysl zkrátit věřitele i při náležité pečlivosti nemohla poznat.

Podle ustanovení § 42a odst. 3 obč. zák. právo odporovat právním úkonům lze uplatnit vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nebo které vznikl z odporovatelného úkonu dlužníka prospěch.

Podle ustanovení § 42a odst. 4 obč. zák. právní úkon, kterému věřitel s úspěchem odporoval, je vůči němu neúčinný potud, že věřitel může požadovat uspokojení své pohledávky z toho, co odporovatelným úkonem ušlo z dlužníka majetku; není-li to dobře možné, má právo na náhradu vůči tomu, kdo měl z tohoto úkonu prospěch.

15. Smyslem žaloby podle ustanovení § 42a obč. zák. (odpůrčí žaloby) je - uvažováno z pohledu žalujícího věřitele - dosáhnout rozhodnutí soudu, kterým by bylo určeno, že je vůči němu neúčinný dlužníkem učiněný právní úkon, jenž zkracuje uspokojení jeho vymahatelné pohledávky. Rozhodnutí soudu, kterým bylo odpůrčí žalobě vyhověno, pak představuje podklad k tomu, že se věřitel může na základě titulu způsobilého k výkonu rozhodnutí (exekučního titulu), vydaného proti dlužníku, domáhat nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením toho, co odporovaným (právně neúčinným) právním úkonem ušlo z dlužníka majetku, a to nikoliv proti dlužníku, ale vůči osobě, s níž nebo v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn. V případě, že uspokojení věřitele z tohoto majetku není dobře možné, musí se věřitel - místo určení neúčinnosti právního úkonu - domáhat, aby mu ten, komu z odporovatelného právního úkonu dlužníka vznikl prospěch, vydal takto získané plnění. Odpůrčí žaloba je tedy právním prostředkem sloužícím k uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele v řízení o výkon rozhodnutí (exekučním řízení), a to postižením věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot, které odporovaným právním úkonem ušly z dlužníka majetku, popřípadě vymožením peněžité náhrady ve výši odpovídající prospěchu získanému z odporovatelného právního úkonu (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999 sp. zn. [2 Cdon 1703/96](#), uveřejněný pod č. 26 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000).

16. Věřitel vymahatelné pohledávky vůči jednomu z manželů má právo se domáhat uspokojení (cestou výkonu rozhodnutí nebo exekuce) nejen z majetku dlužníka, ale také - jsou-li splněny předpoklady uvedené v ustanovení § 145 odst. 3 obč. zák. - z majetku, který má dlužník ve společném jmění se svým manželem (srov. například právní názor vyjádřený v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2012 sp. zn. [31 Cdo 1374/2010](#), které bylo uveřejněno pod č. 108 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2012). Právo požadovat uspokojení své pohledávky ze všeho majetku patřícího do společného jmění dlužníka a jeho manžela věřitel nepozbývá ani po uzavření smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů (§ 143a odst. 1 obč. zák.), na základě které připadl dříve společný majetek nebo jeho část manželu dlužníka nebo na základě které manžel dlužníka nabyt nový majetek do svého výlučného vlastnictví; podle ustálené judikatury věřitel pohledávky vůči jednomu z manželů, která vznikla před uzavřením smlouvy o zúžení společného jmění manželů, má právo ji vymoci na základě titulu pro výkon rozhodnutí (exekučního titulu) také z majetku, který na základě smlouvy o zúžení společného jmění nabyt manžel dlužníka, i když bezúčinnost smlouvy podle ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. nebyla (vůči manželu dlužníka) určena pravomocným rozhodnutím soudu (srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2013 sp. zn. [21 Cdo 1154/2012](#), který byl uveřejněn pod č. 69 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2013). Stejně právo má věřitel pohledávky vůči jednomu z manželů vzniklé až po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů, nebyl-li věřiteli v době vzniku pohledávky obsah této smlouvy znám a neupozornil-li věřitele na tuto smlouvu (a neseznámil ho s jejím obsahem) ani manžel dlužníka, ač věděl o tom, že dlužníkovi má vzniknout závazek vůči věřiteli (srov. odůvodnění rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze

dne 9. 12. 2015 sp. zn. [31 Cdo 4087/2013](#), který byl uveřejněn pod č. 103 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2016).

17. Má-li věřitel vymahatelné pohledávky vůči jednomu z manželů právo na uspokojení (také) z majetku ve společném jmění dlužníka a jeho manžela a má-li věřitel právo pohledávku vymoci na základě titulu pro výkon rozhodnutí (exekučního titulu) vydaného proti dlužníku také z majetku, který na základě smlouvy o zúžení společného jmění nabyt manžel dlužníka, je zřejmé, že právní úkon, kterým může být zkráceno uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele, může učinit nejen dlužník. Rovněž manžel dlužníka, který je povinen strpět, aby se věřitel uspokojil z majetku, který na základě smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů nabyt do svého výlučného vlastnictví, může učinit úmyslné právní úkony *in fraudem creditoris*, jimiž bude ve svých důsledcích sledovat, aby nemusel dostát svým povinnostem a aby z jeho (tímto způsobem nabytého) majetku věřitel nebyl (nemohl být) uspokojen.

18. Pojem „dlužník“ užitý v ustanovení § 42a obč. zák. nelze vykládat – zejména se zřetelem ke shora uvedenému účelu odpůrcí žaloby – ve stejném smyslu, v jakém je užit při úpravě závazkového práva, obsažené v části osmé zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (ve znění pozdějších předpisů). Uvedený pojem nelze posuzovat jen podle významu použitého slova, ale zejména za použití pravidel logického a systematického výkladu. Hovoří-li zákon při úpravě závazkového práva o „dlužníku“, je z kontextu, v jakém tento pojem užívá, nepochybné, že má na mysli jen osobu, která je povinna splnit závazek (dluh). Z obsahu a smyslu ustanovení § 42a obč. zák. je však zřejmé, že v něm uvedený pojem „dlužník“ zahrnuje nejen toho, kdo je zavázán splnit závazek (dluh), ale také jeho manžela, a to za předpokladu, že věřitel má právo na uspokojení vymahatelné pohledávky ze společného jmění dlužníka a jeho manžela, popřípadě z majetku, který manžel dlužníka nabyt na základě smlouvy o zúžení společného jmění do svého výlučného vlastnictví.

19. Uvedený výklad má své opodstatnění také proto, že nečiní neodůvodněné rozdíly v postavení manželů, jde-li o uspokojení závazku, který tvoří jejich společné jmění. Názor odvolacího soudu, odvíjející se ve skutečnosti pouze od jazykového výkladu ustanovení § 42a obč. zák. a pomíjející další metody výkladu právních předpisů, současně představuje nerovnost v právech a povinnostech uvedených osob v jejich vztahu k věřiteli, ačkoliv to není odůvodněno ani povahou jejich právního postavení, ani smyslem a účelem právní úpravy o uspokojování pohledávek (jiných závazků).

20. Nejvyšší soud z uvedených důvodů dospěl k závěru, že věřitel je za podmínek uvedených v ustanovení § 42a obč. zák. oprávněn odporovat nejen právním úkonům, které učinil dlužník, ale i právním úkonům manžela dlužníka, týkajícím se majetku, který manžel dlužníka nabyt na základě dohody o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění do svého výlučného vlastnictví, a to za předpokladu, že věřitel měl právo uspokojit se (také) z majetku patřícího do společného jmění dlužníka a jeho manžela.

21. Se závěrem odvolacího soudu, že darovací smlouvě uzavřené mezi H. S. a žalovaným dne 22. 5. 2012 nelze ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. odporovat, protože nejde o právní úkon dlužníka, dovolací soud nesouhlasí.

22. Vzhledem k tomu, že žalobci podle zjištění soudů nebyl v době vzniku závazku L. S. vůči žalobci znám obsah smlouvy o zúžení rozsahu společného jmění manželů, která byla uzavřena mezi dlužníkem L. S. a jeho manželkou H. S. dne 6. 5. 2010 a ve které bylo dohodnuto, že věci movité i nemovité, majetková práva, pohledávky, jakož i dluhy vzniklé z podnikatelské činnosti L. S. nebudou spadat do společného jmění manželů, nýbrž „do výlučného vlastnictví a do výlučné odpovědnosti“ L. S., a že nemovitosti, které budou nabyty za trvání manželství, nebudou spadat do společného jmění manželů, ale „do výlučného vlastnictví a do výlučné odpovědnosti“ H. S., nebyla tato smlouva vůči žalobci ve smyslu ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. účinná (manželé L. a H. S. se na ni nemohli

vůči žalobci odvolávat). Znamená to, že ve vztahu k žalobci představoval závazek L. S. vzniklý na základě jeho objednávky pomocných a přípravných stavebních prací pro elektroinstalace ze dne 28. 12. 2010 a jejich provedení žalobcem součást společného jmění L. a H. S. a že žalobce by měl právo uspokojit svou pohledávku z tohoto závazku - za předpokladu, že jej H. S. na smlouvu o zúžení rozsahu společného jmění manželů neupozornila (a neseznámila ho s jejím obsahem), ač věděla o tom, že L. S. má vzniknout závazek vůči žalobci - také z majetku, který H. S. nabyla na základě uvedené smlouvy o zúžení rozsahu společného jmění manželů za trvání manželství do svého výlučného vlastnictví (včetně předmětné bytové jednotky, kterou nabyla smlouvou uzavřenou mezi ní a Stavebním bytovým družstvem NOVÝ ŽIVOT dne 22. 7. 2010); darovala-li za těchto okolností bytovou jednotku žalovanému, jednalo se o právní úkon osoby, která se z pohledu ustanovení § 42a obč. zák. (rovněž) pokládá za „dlužníka“.

23. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu, který se - veden nesprávným právním názorem, že darovací smlouvě uzavřené mezi H. S. a žalovaným nelze odporovat, neboť nejde o právní úkon dlužníka - nezabýval tím, zda žalobce měl právo uspokojit svou pohledávku vůči L. S. též z předmětné bytové jednotky, není správný. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud tento rozsudek zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Brně) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).